

آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن

www.ketab.ir

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

سرشناسه:	برهانیان، عبدالحسین، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور:	آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن / نویسنده عبدالحسین برهانیان؛ تهیه کننده پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
مشخصات نشر:	قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۰ -
مشخصات ظاهری:	۴۱۶ ص.
شابک:	۸۰۰۰۰ ریال: ۶-۰۴۹-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	قرآن -- راهنمای آموزشی
موضوع:	قرآن -- ترجمه -- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده:	پژوهشکده تحقیقات اسلامی
شناسه افزوده:	پژوهشکده تحقیقات اسلامی. انتشارات زمزم هدایت
ردیف بندی کنگره:	۱۳۸۹ ۷۶ / ۴ پ / ۲ / ۶۵ BP
رده بندی دیویی:	۲۹۷ / ۱۰۷
شماره کتابشناسی ملی:	۲۰۶۷۷۶

آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن

- موضوع: ☐ قرآن
- تهیه کننده: ☐ پژوهشکده تحقیقات اسلامی
- نویسنده: ☐ عبدالحسین برهانیان
- ناشر: ☐ زمزم هدایت
- حروفچینی و صفحه آرایی: ☐ پژوهشکده تحقیقات اسلامی
- چاپ: ☐ شریعت
- نوبت و تاریخ چاپ: ☐ اول / تابستان ۹۰
- تیراژ: ☐ ۳۰۰۰
- قیمت: ☐ ۸۰۰۰ تومان
- شابک: ☐ ۶-۰۴۹-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱

تلفکس: ۰۲۵۱-۷۷۳۰۷۳۵، همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

صندوق پستی: ۳۷۱۸۵-۶۴۱ E.mail: tooba@ofogh.net

فهرست مطالب

مقدمه ۹

درس پنجم	درس اول
آموزش ترجمه: ماضی (۲) ۶۶	آموزش ترجمه: ضمایر منفصل ۱۴
آموزش مفاهیم: علم و ایمان، ملاک برتری ۷۱	آموزش مفاهیم: آفرینش هدفدار ۱۹

درس ششم	درس دوم
آموزش ترجمه: فعل مضارع (۱) ۷۸	آموزش ترجمه: ضمایر متصل ۲۶
آموزش مفاهیم: استقامت و پایداری ۸۳	آموزش مفاهیم: هدایتگران الهی ۳۱

درس هفتم	درس سوم
آموزش ترجمه: فعل مضارع (۲) ۹۰	آموزش ترجمه: اسم اشاره و موصولات ۳۸
آموزش مفاهیم: امر به معروف و نهی از منکر ۹۵	آموزش مفاهیم: رسالت قرآن ۴۴

درس هشتم	درس چهارم
آموزش ترجمه: فعل امر ۱۰۲	آموزش ترجمه: ماضی (۱) ۵۲
آموزش مفاهیم: مجاهدت در راه خدا ۱۰۷	آموزش مفاهیم: اوصاف برجسته مؤمنان ۵۸

درس نهم

- آموزش ترجمه: اسم فاعل و اسم مفعول..... ۱۱۶
آموزش مفاهیم: فلسفه نماز..... ۱۲۲

درس دهم

- آموزش ترجمه: تفاوت نَم و لَمَّا..... ۱۳۰
آموزش مفاهیم: آزمایش، سنتی جاویدان... ۱۳۶

درس یازدهم

- آموزش ترجمه: فعل معلوم و مجهول..... ۱۴۴
آموزش مفاهیم: آثار یاد معاد..... ۱۴۹

درس دوازدهم

- آموزش ترجمه: اسم و حالات آن..... ۱۵۸
آموزش مفاهیم: آرامش، فقط در پرتو یاد خدا ۱۶۴

درس سیزدهم

- آموزش ترجمه: مرفوعات..... ۱۷۲
آموزش مفاهیم: در محضر قرآن..... ۱۷۷

درس چهاردهم

- آموزش ترجمه: منصوبات..... ۱۸۴
آموزش مفاهیم: اجتناب از شیطان..... ۱۹۰

درس پانزدهم

- آموزش ترجمه: مجرورات..... ۱۹۸
آموزش مفاهیم: تقوا، برترین توشه..... ۲۰۳

درس شانزدهم

- آموزش ترجمه: ماضی بعید، استمراری، نقلی ۲۱۰
آموزش مفاهیم: یکتاپرستی، اساس دعوت پیامبران ۲۱۵

درس هفدهم

- آموزش ترجمه: (مثال) معتل الفاء..... ۲۲۴
آموزش مفاهیم: ضرورت یاد مرگ و قیامت... ۲۲۹

درس هیجدهم

- آموزش ترجمه: اجوف (معتل العین)..... ۲۳۸
آموزش مفاهیم: اهمیت امامت..... ۲۴۳

درس نوزدهم

- آموزش ترجمه: ناقص (معتل اللام)..... ۲۵۲
آموزش مفاهیم: آغاز اصلاح..... ۲۵۷

درس بیستم

- آموزش ترجمه: باب افعال (۱)..... ۲۶۴
آموزش مفاهیم: تفکر در آفرینش..... ۲۶۹

درس بیست و یکم

- آموزش ترجمه: باب افعال (۲)..... ۲۷۸
آموزش مفاهیم: ایمان..... ۲۸۳

درس بیست و دوم

- آموزش ترجمه: باب تفعیل..... ۲۹۲
آموزش مفاهیم: عبادت حق..... ۲۹۷

درس بیست و سوم

- آموزش ترجمه: باب افتعال / باب انفعال ۳۰۶
آموزش مفاهیم: فراخوانی خانواده به نماز ۳۱۲

درس بیست و هفتم

- آموزش ترجمه: اعلال در بابهای مزید (۲) ... ۳۶۲
آموزش مفاهیم: دعوت به معرفت نفس ۳۶۸

درس بیست و چهارم

- آموزش ترجمه: باب تفعّل / باب استفعال ۳۲۰
آموزش مفاهیم: بیزاری از دشمنان خدا ۳۲۶

درس بیست و هشتم

- آموزش ترجمه: حروف ۳۷۶
آموزش مفاهیم: یاری جستن از صبر و نماز .. ۳۸۲

درس بیست و پنجم

- آموزش ترجمه: باب مفاعله، تفاعل ۳۳۴
آموزش مفاهیم: وفای به عهد ۳۴۰

درس بیست و نهم

- آموزش ترجمه: مرفوعات ۳۹۰
آموزش مفاهیم: رعایت تقوا ۳۹۴

درس بیست و ششم

- آموزش ترجمه: اعلال بابهای مزید (۱) ۳۶۸
آموزش مفاهیم: وفای به عهد ۳۵۶

درس سیام

- آموزش ترجمه: منصوبات ۴۰۲
آموزش مفاهیم: احترام به پدر و مادر ۴۰۷

فهرست منابع ۴۱۵

مقدمه

ترجمه قرآن و آشنا ساختن انسانها با مفاهیم حیات بخش قرآن از دیرباز مورد توجه بزرگان و علمای دین بوده است به طوری که قدمت این کار به صدر اسلام بازمی گردد. گسترش اسلام در میان ملل مختلف از دلایل مهم ترجمه قرآن به زبانهای گوناگون بوده است.

صرف نظر از اینکه سلمان پارسی را اولین مترجم قرآن بدانیم،^۱ باید اذعان نمود که از اولین ترجمه های قرآن به زبان پارسی، ترجمه تفسیر طبری است.^۲ این ترجمه به تقاضای ابوصالح منصور فرزند نوح سامانی (۳۵۰-۳۶۶ ه. ق) و به فتوای دانشمندان بلخ، بخارا و سمرقند نوشته شده است.^۳ این ترجمه متنی تفسیری-روایی است که به فرمان امیر سامانی و فتوای هفت تن از علمای ماوراء النهر تنظیم گشت.^۴

به طور کلی می توان ترجمه و تفسیر فارسی را از لحاظ تاریخی و شیوه نگارش به سه دوره مهم تقسیم بندی نمود. دوره اول ترجمه قرآن مجید از صدر اسلام تا واسطه قرن پنجم هجری ادامه می یابد که مترجم بدون ذکر نام خود معادل و برابره های لغوی کلمات

۱. ترجمه تفسیر طبری، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۹، ج ۱، ص ۵ و المبسوط میر حسینی، ج ۱، ص ۳۷ به نقل از مقدمه تاج التراجم (تفسیر).

۲. تاج التراجم فی تفسیر القرآن للاعاجم، ج ۱، ص ۲. نجیب مایل هروی - علی اکبر الهی خراسانی.

۳. مجله سروش، شماره ۸۷۱، مقاله دکتر علی رواقی.

۴. همان.

قرآنی را اغلب به صورت چلیبا^۱ و گاهی هم به هیأت افقی کلمه به کلمه در زیر آیه‌ها می‌نوشت. دومین دوره ترجمه قرآن مجید از اواسط قرن پنجم هجری آغاز می‌گردد. در این دوره برخی از مترجمان به ترجمه تفسیری قرآن اهتمام ورزیده‌اند و از میانه قرن پنجم به بعد «بیشتر مترجمان از روش عمادالدینی اسفراینی^۲ پیروی کرده‌اند. در روش مزبور ترجمه الفاظ قرآن به برابرهای مفهوم و روشن فارسی و مطابق با اقوال مفسران مد نظر قرار گرفته است.»^۳

در عصر انقلاب اسلامی همزمان با پیدایش شور جدیدی برای بازگشت به قرآن و نیاز نسل جوان به مفاهیم قرآن، پژوهشگران در این زمینه آثار نوینی را تدوین نموده‌اند و نویسندگان در پی یافتن راهی بوده‌اند که بتوانند در مدت کوتاه‌تری خواننده خود را به مرحله‌ای برسانند که بتواند دست کم نیمی از آیات قرآن کریم را ترجمه و معنا کند و مفهوم بیشتر آیات را درک نماید.

کتاب حاضر علاوه بر داشتن بعضی از مزایای کتابهای آموزش ترجمه قرآن که پیش از این چاپ شده است از ویژگی جدیدی برخوردار است که می‌توان گفت یک برنامه تکمیلی و ابتکاری در نوع خود می‌باشد.

این کتاب ضمن تأکید بر اصول ادبیات، به گونه‌ای طراحی گردید که هدف اصلی، آموزش ترجمه قرآن باشد. توضیح اینکه با مقایسه ریشه‌های اصلی به کار رفته در قرآن (۱۷۷۱ عدد)^۴ و واژه‌های مشتق از آنها (۵۸۲۱۸ عدد)^۵ به این نتیجه رسیدیم که می‌توانیم با یاد دادن برخی قواعد و اصول صرف و نحو^۶ همراه با آماردهی از ریشه‌های اصلی لغات قرآن،

۱. چلیبا به معنای در هم نوشتن، منحنی شکل نوشتن و یا کلمه‌ای بر کلمه دیگر نوشتن آمده است. لغتنامه دهخدا، ج ۱۷، ص ۲۷۹.

۲. تفسیر تاج التراجم، عمادالدین اسفراینی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی وزارت ارشاد اسلامی.

۳. مقدمه تفسیر تاج التراجم فی تفسیر القرآن لاعاجم با اندکی تلخیص، ص ۶-۴.

۴. البته تعداد ریشه‌های اصلی مورد استفاده در کتاب ۲۳۳ عدد می‌باشد.

۵. آمارها به طور کلی از کتاب «المعجم الإحصایی لالفاظ القرآن الکریم» تألیف دکتر محمود روحانی استفاده گردیده است.

البته تهیه آمار تفکیکی «افعال» به عهده نویسنده و همکاران بوده است.

۶. البته تا جایی که آموزش ترجمه قرآن در حاشیه قرار نگیرد.

چگونگی بکارگیری آنها را مشخص نموده، سپس در مرحله بعد با استفاده از نتایج به دست آمده، تدوین درسها را شروع نماییم.

مجموع لغات آموزش داده شده در کتاب ۳۴۲۰۳ عدد می باشد که با مشابه سازی در مجموع می توان گفت که دانش پژوه بر ترجمه هفتاد درصد آیات قرآن توانا می شود. دانش پژوه بعد از فراگیری این کتاب می تواند با انجام تمرینهای کاربردی و مرور ترجمه آیات و درسها در صدد تقویت خود در این زمینه باشد و باید گفت که دسترسی به موفقیت، زمانی امکان پذیر خواهد شد که علاوه بر مطالب کتاب، تمرینهای مکرر نیز انجام شود.

موارد زیر در تنظیم درسها مد نظر قرار گرفته است:

۱. هدف اصلی تعلیم، ترجمه باشد نه آموزش صرف و نحو.
۲. آیاتی انتخاب شود که کمتر لغات الحاقی داشته باشد، مگر در موارد ضروری.
۳. اختصاص بخشی از کتاب به آموزش «نحو» به شکل ساده تا علاوه بر تنوع به شیرینی درسها افزوده گردد.
۴. تدوین متن به صورت سؤالهای تستی که امر آموزش و تدریس را ساده نماید.
۵. در نشانی آیات شماره اول مربوط به سوره و شماره دوم مربوط به آیه مورد نظر می باشد: سوره، آیه
۱۴/۲

آموزش مفاهیم قرآن

در این کتاب در هر درس پس از بخش آموزش ترجمه قرآن، بخش کوتاهی تحت عنوان «مفاهیم قرآن» آمده است که درباره یکی از مفاهیم قرآنی - که مرتبط با آیه اول از گزیده آیات است - بحث می کند تا فراگیران، افزون بر آشنایی با ترجمه قرآن، از مفاهیم والای این کتاب الهی نیز بهره مند شوند و به بحث تفسیر آیات راغب گردند.